

Kalendarium łambinowickie

(styczeń – grudzień 2009)

Styczeń

19 stycznia

- Dyrektor muzeum, dr hab. Edmund Nowak, uczestniczył w Uroczystej Inauguracji Komitetu Honorowego Obchodów 70 rocznicy wybuchu II wojny światowej w Warszawie.

Luty

10 lutego

- W siedzibie muzeum w Opolu odbyło się spotkanie z Waldemarem Ociepskim – pasjonatem historii i współzałożycielem grupy historycznej „Blechhammer 44”, która zajmuje się dokumentowaniem losów jeńców wojennych i robotników przymusowych, zatrudnionych podczas II wojny światowej na terenie Kędzierzyna-Koźła, a także lotników 15 Armii Powietrznej USA, biorących udział w bombardowaniach miejscowych zakładów chemicznych.

16 lutego

- Ukazała się publikacja muzeum pt. *Dzieci – żołnierze w wojnach i konfliktach zbrojnych* pod redakcją E. Nowaka. Są to materiały z konferencji naukowej pod tym samym tytułem, która odbyła się 11 grudnia 2007 r. w Opolu.

Marzec

17 marca

- Przed Pomnikiem Martyrologii Jeńców Wojennych złożono kwiaty w ramach obchodów 64 rocznicy wyzwolenia obozów jenieckich w Lamsdorf.

- 19 marca – Ukazał się 31 tom „Łambinowickiego Rocznika Muzealnego” pod redakcją naukową Violetty Rezler-Wasielewskiej.
- 31 marca – W siedzibie muzeum w Opolu został przeprowadzony finał wojewódzki IV edycji Regionalnego Konkursu Wiedzy Historycznej pt. „Obozy w Lamsdorf/Łambinowicach (1870–1946). Historia i współczesność” zorganizowany wspólnie z Kuratorium Oświaty w Opolu i Stowarzyszeniem Przyjaciół Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach-Opolu w Łambinowicach-Opolu. Patronat nad konkursem objął Marszałek Województwa Opolskiego Józef Sebesta. W finale wzięło udział 9 uczniów szkół ponadgimnazjalnych z województwa opolskiego. Nagrodę I stopnia otrzymała Magdalena Sitko z Zespołu Szkół Ogólnokształcących im. A. Mickiewicza w Głubczycach, II stopnia – Emilia Razik z I Liceum Ogólnokształcącego (dalej: LO) w Prudniku, III stopnia – Marcin Malecko z LO im. W. Broniewskiego w Strzelcach Opolskich. Wyróżnienie otrzymała Martyna Warowy z LO im. Bohaterów Powstań Śląskich w Grodkowie.
- Ukazała się niemieckojęzyczna wersja monografii obozów w Lamsdorf/Łambinowicach *Lager In Lamsdorf/Łambinowice (1870–1946)* pod redakcją E. Nowaka.

Kwiecień

- 3 kwietnia – W Łambinowicach odbył się finał XVII edycji Konkursu Recytatorskiego Poezji Jenieckiej „Nie traćmy pamięci” zorganizowany we współpracy ze Stowarzyszeniem Przyjaciół Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach-Opolu. Patronat honorowy nad konkursem sprawował Marszałek Województwa Opolskiego Józef Sebesta, a patronat medialny – Telewizja Polska S.A. Oddział w Opolu oraz Radio Opole S.A. W konkursie wzięło udział 70 uczniów ze szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych województwa opolskiego. Jury przyznało dziewięć nagród, sześć wyróżnień i trzy nagrody specjalne za dobór repertuaru: I nagroda – szkoły podstawowe: Anna Ganowska, Publiczna Szkoła Podstawowa (da-

lej: PSP) nr 15 w Opolu; gimnazja: Jonasz Kuszewicz, Publiczne Gimnazjum (dalej: PG) nr 5 w Opolu; szkoły ponadgimnazjalne: Klaudia Wasielewska, I LO w Brzegu; II nagroda – szkoły podstawowe: Dawid Malczewski, PSP w Jastrzębiu; gimnazja: Paulina Morawiec, PG w Walcach; szkoły ponadgimnazjalne: Ase-nata Chrobak, Publiczne Liceum Plastyczne w Opolu; III nagroda – szkoły podstawowe: Joanna Cymbała, PSP w Graczach; gimnazja: Anna Maria Podyma, PG w Leśnicy; szkoły ponadgimnazjalne: Emilia Popiela, LO w Strzelcach Opolskich; wyróżnienia – szkoły pod-stawowe: Estera Horodyska, PSP nr 2 w Głuchola-zach i Anna Wiśniewska, PSP nr 29 w Opolu; gimna-zja: Karolina Nowak, PG w Strzelcach Opolskich oraz Oskar Korzeniowski, PG w Graczach; szkoły ponad-gimnazjalne: Marta Czech, III LO w Opolu i Domini-ka Milczarek, VI LO w Opolu; nagrody specjalne – szkoły podstawowe: Małgorzata Schlee, PSP w Leśni-cy; gimnazja: Karolina Lenkiewicz, PG w Łambinowi-cach; szkoły ponadgimnazjalne: Patryk Kulig, III LO w Opolu.

- 16 kwietnia – W siedzibie muzeum w Opolu uroczyste otwarto wy-stawę Muzeum Historycznego m.st. Warszawy pt. „Wy-pędzeni z Warszawy 1944 – Losy dzieci”.
- 24 kwietnia – W Opolu odbyło się posiedzenie Rady Muzeum, która pozytywnie zaopiniowała sprawozdanie z działalności muzeum w roku 2008 oraz plan pracy na rok 2009.

Maj

- 8 maja – W Łambinowicach odbyły się uroczyste obchody 64 rocznicy zakończenia II wojny światowej: w kościele parafialnym w Łambinowicach została odprawiona msza święta w intencji ofiar II wojny światowej a przed Pomnikiem Martyrologii Jeńców Wojennych złożono kwiaty dla uczczenia 63 rocznicy zakończenia II wojny światowej. Imprezami towarzyszącymi były: Sztafeta Zwycięstwa oraz koncert patriotyczny.
- 12–14 maja – W Miejscu Pamięci Narodowej w Łambinowicach od-bywał się IV Plener Plastyczny, w którym uczestniczy-ło 20 uczniów Zespołu Państwowych Placówek Kształ-

- cenia Plastycznego im. Jana Cybisa w Opolu. Zajęcia prowadzone były pod kierunkiem artystów plastyków: Beaty Pizoń-Jeziorowskiej, Katarzyny Ostrowskiej oraz Bożeny Szwajkowskiej-Krauze. Młodzież rysowała z natury zachowane obiekty historyczne za pomocą różnych technik malarskich. Podsumowaniem warsztatów artystycznych było utworzenie wystawy pt. „Łambinowice ołówkiem i pędzlem dzieci”.
- 15 maja – W siedzibie muzeum w Opolu zorganizowano II Noc Muzeów. Zainteresowani mogli zwiedzić wystawę „Wypędzeni z Warszawy 1944 – Losy dzieci” i obejrzeć trzy filmy dokumentalne: *Łambinowice/Lamsdorf. Dzieje obozów. Muzeum. Miejsce Pamięci* wg scenariusza Edmunda Nowaka; *Konspiratorki* w reżyserii Paula Meyera oraz *Matki i córki* w reżyserii Ignacego Szczepańskiego. Dzieci i młodzież wzięły udział w zajęciach plastycznych pt. „Noc w historii”.
- 24–25 maja – Muzeum uczestniczyło w 7 Opolskim Festiwalu Nauki organizowanym przez Uniwersytet Opolski: na Pikniku Naukowym zaprezentowano wydawnictwa muzeum oraz wystawę pt. „Łambinowice ołówkiem i pędzlem dzieci”; w siedzibie muzeum w Opolu można było zwiedzić wystawę „Wypędzeni z Warszawy 1944 – Losy dzieci”.
- 28 maja – W Łambinowicach zorganizowano po raz piąty sesję edukacyjną pt. „Jeśli nie pamięć, to co? Edukacja w miejscach pamięci”. Uczestniczyli w niej nauczyciele różnych typów szkół, studenci, pracownicy placówek metodycznych i muzeów. Jej celem było poznanie możliwości edukacyjnych miejsc pamięci ze szczególnym uwzględnieniem Miejsca Pamięci Narodowej w Łambinowicach, wymiana doświadczeń oraz wypracowanie nowych rozwiązań dydaktyczno-metodycznych dotyczących edukacji historycznej i regionalnej. Na sesji wystąpili: prof. dr hab. Zenon Jasiński (Uniwersytet Opolski), mgr Marta Grudzińska (Państwowe Muzeum na Majdanku w Lublinie), mgr Piotr Tarnowski (Państwowe Muzeum Stutthof w Sztutowie), mgr Jacek Jakubiak (Muzeum Martyrologii Alianckich Jeńców w Żaganiu). W drugiej części sesji tradycyjnie odbyły się warsztaty historyczne.

- Podczas sesji ogłoszono wyniki konkursu na projekt edukacyjny pt. „Póki nie jest za późno”, na który zostało zgłoszonych 70 prac. Nagrodę I stopnia otrzymały mgr Małgorzata Wojtkiewicz i mgr Mariola Glińska wraz z uczniami klasy V ze Szkoły Podstawowej im. Jana Brzechwy w Radawnicy za projekt pt. „Co naprawdę wydarzyło się w Grudnej”; nagrodę II stopnia – Agata Wawrzyniak i Joanna Meller z I LO w Rawiczu za projekt pt. „Śladami zbrodni – więzienia i obozy pracy przymusowej w okresie okupacji hitlerowskiej w powiecie rawickim”, nagrodę III stopnia – Denis Gad, Krzysztof Kotysz, Grzegorz Nosal, Krzysztof Nowak, Grzegorz Olchowski, Robert Piechaczek, Paweł Senderski, Michał Smreczak, Katarzyna Rosińska, Magdalena Drozd, Iwo Garstecki, Marek Janeczek, Agata Kocorek, Agnieszka Kowalczyk, Hanna Kurzyca, Mikołaj Łysiak, Joanna Ornoch, Emilia Prochownik, Agata Wieczorek, Przemek Reding i Karolina Bilewicz z PG nr 8 im. J. Piłsudskiego w Opolu za projekt pt. „Dotknąć ręką śmierci”. Wyróżnienia otrzymali: Adrianna Kłębukowska, Magdalena Skóra i Juliusz Bojarczuk ze Szkoły Podstawowej nr 21 im. Królowej Jadwigi w Lublinie za projekt pt. „Kultura – to ona trzymała nas przy życiu” oraz Piotr Gutowski z Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Kamieńcu Żabkowickim za projekt pt. „Oflag VIII B w Srebrnej Górze”. Ponadto Jury postanowiło uhonorować autorów wszystkich pozostałych zakwalifikowanych do konkursu prac dyplomami za udział w konkursie, a w szczególności za ciekawość historyczną, dostrzeganie rzeczy dla innych obojętnych oraz wytrwałość w poszukiwaniu informacji i ich twórczą prezentację.

Lipiec

- 25 lipca–8 sierpnia – W Łambinowicach zorganizowano Polsko-Niemiecko-Ukraiński Obóz Młodzieżowy, podczas którego młodzież uczestniczyła w pracach porządkowych na Starym Cmentarzu Jenieckim. Zakończyło go tradycyjnie „Święto Pamięci”.

Sierpień

- 1 sierpnia – Przed Pomnikiem Powstańców Warszawskich – Jeńców Stalagu 344 Lamsdorf w Łambinowicach złożono kwiaty dla upamiętnienia 65 rocznicy Powstania Warszawskiego.

Wrzesień

- 1 września – W Łambinowicach odbyły się wojewódzkie obchody 70 rocznicy wybuchu II wojny światowej zorganizowane przez Wojewodę Opolskiego Ryszarda Wilczyńskiego oraz Marszałka Województwa Opolskiego Józefa Sebestę. Uroczystości uświetnił spektakl plenerowy pt. „Żyć za wszelką cenę” w reżyserii Andrzeja Czernika i wykonaniu aktorów Teatru Eko Studio, który odbył się w autentycznej scenerii poobozowej w Łambinowicach.
- 17 września – W Muzeum Śląska Opolskiego otwarto wystawę czasową pt. „Portrety jeńców”. Ideą wystawy było ukazanie losów polskich jeńców w niewoli niemieckiej i radzieckiej na podstawie sześciu biografii: Józefa Czapskiego, Józefa Kobylańskiego, Stanisława Krzyżaniaka, Zofii Książek-Bregułowej, Henryka Łagodzkiego i Zbigniewa Wajszczuka. Uroczystość uświetniła obecność i wystąpienia Zofii Książek-Bregułowej, Stanisława Krzyżaniaka, Henryka Łagodzkiego oraz rodziny Zbigniewa Wajszczuka. Dodatkową atrakcją towarzyszącą wystawie była projekcja filmu dokumentalnego pt. „Podróż do zielonych cieni” z udziałem reżyserki Alicji Schatton oraz bohaterki tego dokumentu – powstańca warszawskiego, jeńca obozów niemieckich, aktorki i poetki, Zofii Książek-Bregułowej.
- 19 września – W ramach Europejskich Dni Dziedzictwa, w Łambinowicach zorganizowano wycieczkę rowerową pod hasłem „Łambinowice. Śladami dawnej zabudowy polygonowej”, podczas której zwiedzano zabudowę tzw. obozu I, byłego Stalagu VIII B/344 Lamsdorf, pozostałości nieistniejącej wsi Klucznik oraz byłego Stalagu 318/VIII F (344) Lamsdorf, a także strzelnicy wojskowej.

Październik

6 października

- W ramach 65 rocznicy przybycia pierwszego transportu powstańców warszawskich do Stalagu 344 Lamsdorf, przed Pomnikiem Powstańców Warszawskich – Jeńców Stalagu 344 Lamsdorf złożono kwiaty w obecności gości honorowych – powstańców warszawskich: Henryka Łagodzkiego i jego żony oraz Romualda Malinowskiego. Później, w siedzibie muzeum w Łambinowicach, można było uczestniczyć w sesji popularnonaukowej pt. „Przystanek Lamsdorf. Powstańcy warszawscy w Stalagu 344 Lamsdorf”. Na sesji zaprezentowano biogramy trzynastu znanych, a nierzadko wybitnych powstańców warszawskich, którzy po kapitulacji stolicy trafili do Stalagu 344 Lamsdorf (Jana Rzepeckiego, Aleksandra Gieysztora, Witolda Pileckiego, Wacława Zagórskiego, Jerzego Koryny, Stefana Bałuka, Jadwigi Beaupré, Stanisława Płoskiego, Antoniego Szymanowskiego, Stanisława Ryszarda Dobrowolskiego, Romana Bratnego, Józefy Radzymińskiej i Joanny Żwirskiej). Oprócz gości honorowych, w sesji wzięli udział pracownicy muzeum, przedstawiciele środowisk kombatanckich i samorządu województwa opolskiego oraz młodzież.

Listopad

23–27 listopada

- W siedzibie muzeum w Łambinowicach zorganizowano IV Dni Otwarte pod hasłem „Dotknij historii”. Podczas pięciu dni ok. 540 uczniów z 13 szkół województw opolskiego, śląskiego i dolnośląskiego miało niepowtarzalną okazję uczestniczyć w cyklu bezpłatnych prelekcji, lekcji muzealnych, wykładów, projekcji filmów oraz warsztatów historycznych prowadzonych przez pracowników muzeum. Całość przedsięwzięcia była wzbogacona ekspozycjami czasowymi pt. „Portrety jeńców” oraz specjalnie przygotowaną wystawą, złożoną z najnowszych, unikatowych pamiątek przekazanych do muzeum przez rodziny byłych jeńców z Polski, Wielkiej Brytanii i Rosji. Podczas prelekcji pt. „Świat archiwaliów” zaprezentowano m.in. dokumenty, które w 2009 r. poddano konser-

wacji. Prace te zrealizowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z programu Dziedzictwo Kulturowe, priorytet 2 „Rozwój instytucji muzealnych”.

Grudzień

- 3 grudnia – „Prawda i mity. Jeńcy bolszewicy w polskich obozach jenieckich i jeńcy polscy w obozach bolszewickich w 1920 r.” to temat spotkania z prof. dr. hab. Zbigniewem Karpusem, wybitnym znawcą tematyki obozów jeńców i internowanych w Polsce, dziejów politycznej emigracji rosyjskiej i ukraińskiej w tym okresie, zorganizowanego w siedzibie muzeum w Opolu.
- 3–4 grudnia – W łambinowickiej siedzibie muzeum odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa pt. „W niewoli i na wolności. Losy jeńców wojennych w latach II wojny światowej i po jej zakończeniu”, której organizatorem, oprócz muzeum, było Stowarzyszenie Przyjaciół Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach-Opolu. Zasadniczym celem konferencji była prezentacja najnowszych ustaleń dotyczących wojennych i powojennych losów jeńców różnych narodowości. Wyniki swoich badań przedstawili: prof. dr hab. Zbigniew Karplus (Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika w Toruniu), prof. dr hab. Adam Suchoński (Uniwersytet Opolski), dr hab. Edmund Nowak, prof. UO (Centralne Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach-Opolu), Etienne Jacheet (L'Amicale de l'Oflag II D-II B-XXI B, Francja), dr Reinhard Otto (Dokumentationsstätte Stalag 326 Senne, Niemcy), Harald Knoll (Ludwig Boltzmann-Institut für Kriegsfolgen-Forschung, Graz, Austria), dr Dorota Sula (Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy), dr Anna Wickiewicz i mgr Magdalena Kruk-Kuchcińska (Centralne Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach-Opolu).
- 7 grudnia – W Opolu odbyło się spotkanie z Tomaszem Łubieńskim, pisarzem, tłumaczem i krytykiem literatury pięknej, autorem książki pt. *1939. Zaczęło się we wrześniu*.
- 11 grudnia – W Łambinowicach zorganizowano spotkanie świąteczno-noworoczne pracowników i emerytów muzeum.

14 grudnia

- Podczas otwarcia pokonkursowej wystawy fotograficznej pt. „Miejsce Pamięci Narodowej w Łambinowicach w obiektywie” zaprezentowano wyniki II edycji Konkursu Fotograficznego ogłoszonego przez muzeum i Oddział Opolski Dolnośląskiego Okręgu Związku Polskich Artystów Fotografików. Jury przyznało trzy równorzędne nagrody: dla Piotra Kalsztyna za zestaw fotografii „Zatrzymajcie się, pomyślcie, nie zapomnijcie”, Zygryda Mazura za zestaw „40 000” i Sławomira Mielnika za zestaw „Spektakl «Życie za wszelką cenę»”. Wyróżnienia otrzymali: Rafał Lerche za zdjęcia „Den Toten”, „Kontrast nadziei” i „W like War” oraz Paulina Sara za zdjęcia „Historia w krzyżach boleści” i „By pamiętać”.

W 2009 r. muzeum kontynuowało współpracę z Fundacją „Polsko-Niemieckie Pojednanie”, następcą Fundacji Ośrodka KARTA, w ramach programu objętego patronatem Instytutu Pamięci Narodowej i Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego pt. „Straty osobowe i ofiary represji pod okupacją niemiecką”. Celem programu jest utworzenie komputerowej bazy danych obywateli polskich represjonowanych w czasie II wojny światowej pod okupacją niemiecką oraz ich imienne upamiętnienie. Dane wchodzi do ogólnodostępnego portalu internetowego www.straty.pl. Dzięki dofinansowaniu otrzymanemu od Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach Programu „Dziedzictwo kulturowe”, priorytet 5 „Tworzenie zasobów cyfrowych dziedzictwa narodowego” muzeum, realizując zadanie pn. „Tworzenie bazy danych w ramach programu »Straty osobowe i ofiary represji pod okupacją niemiecką«, mogło przekazać do bazy kolejne 43 tys. rekordów zawierających informacje dotyczące polskich jeńców wojennych w niewoli niemieckiej (ogółem, w ciągu trzech lat realizacji projektu, muzeum przekazało 96 500 rekordów).

Od stycznia do grudnia 2009 r. w łambinowickiej siedzibie muzeum były eksponowane cztery wystawy stałe: „Jeńcy polscy w ZSRR”, „Obozy jenieckie w Lamsdorf/Łambinowicach 1870–1945”, „Radzieccy jeńcy wojenni w Stalagu 318/VIII F (344) Lamsdorf”, „W niewoli niemieckiej” oraz pięć wystaw czasowych własnych: „Miejsce Pamięci w Łambinowicach 2007”, „Dotknij historii”, „Łambinowice ołówkiem i pędzlem dzieci”, „Wystawa fotografii Sławoja Dubiela i Sławomira Mielnika ze spektaklu pt. «Życie za wszelką cenę»” i „Portrety jeńców”. Jedną wystawą czasową własną była eksponowana w Opolu: „Korespondencja polskich jeńców wojennych w niewoli niemieckiej 1939–1945”. W Opolu również prezentowano jedną wystawę czasową obcą: „Wypędzeni z Warszawy 1944 – Losy dzieci”.

Na terenie całego kraju w różnych ośrodkach i instytucjach prezentowano czternaście wystaw czasowych: „«Bóg się rodzi, moc truchleje...» Święta Bożego Narodzenia w niewoli niemieckiej i radzieckiej podczas II wojny światowej”, „Centralne Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach-Opolu. Wczoraj i dziś”, „Działalność kulturalno-oświatowa polskich jeńców wojennych w niemieckiej niewoli w latach 1939–1945”, „Gieorgij Iwanowicz Daniłow. Szkice portretowe”, „Korespondencja polskich jeńców wojennych w niewoli niemieckiej 1939–1945”, „Książka w obozach polskich jeńców wojennych na terenie III Rzeszy i krajów okupowanych (1939–1945)”, „Łambinowice ołówkiem i pędzlem dzieci”, „Malarstwo jeńców wojennych”, „Miejsce Pamięci Narodowej w Łambinowicach w czterech porach roku”, „Miejsce Pamięci Narodowej w Łambinowicach w obiektywie”, „Portrety jeńców”, „Wystawa fotografii Sławoja Dubiela i Sławomira Mielnika ze spektaklu pt. «Życ za wszelką cenę»”, „Żołnierze polscy w niewoli niemieckiej i radzieckiej w latach II wojny światowej”, „Życie sportowe żołnierzy polskich w niewoli niemieckiej w latach 1939–1945”.

Iwona Biegun